

Kohtuasi C-45/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

31. jaanuar 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (Brüsseli
hollandikeelne kaubanduskohus, Belgia)**Eelotsusetaotluse kuupäev:**

19. jaanuar 2023

Hagejad:

A

B

C

D

Kostja:

MS Amlin Insurance SE

Põhikohtuasja ese

Hagi, millega hagejad esitavad kostja vastu – kes on kindlustusandja, kellega sõlmitud lepinguga on reisikorraldaja kindlustanud maksejõuetuks osutumise riski – nõude maksta koos viivisega tagasi summad, mille nad on reisi eest tasunud reisikorraldajale, kellega nad olid sõlminud pakettreisilepingu ja kes oli tunnistanud maksejõuetuks pärast seda, kui hagejad olid vältimatutele ja erakorralistele asjaoludele tuginedes lepingust taganenud, kuid enne seda, kui reisikorraldaja oli neile reisi eest tasunud summad tagasi maksnud. Hagejad väidavad, et need summad on kaetud reisikorraldaja ja kostja vahel sõlmitud kindlustuslepinguga. Kostja keeldub nimetatud summade tagasimaksmisest

põhjendusega, et pakettreisileping ei lõppenud mitte reisikorraldaja maksejõuetuse tõttu, vaid selle lõpetasid hagejad.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlus

Eelotsuse küsimus

Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2302, mis käsitleb pakettreise ja seotud reisikorraldusteenuseid ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/314/EMÜ, artikli 17 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selles sättes ette nähtud tagatis kõikide reisijate poolt või nimel tehtud maksete tagasimaksmiseks kehtib ka juhul, kui direktiivi artikli 12 lõikes [2] osutatud vältimatutele ja erakorralistele asjaoludele tuginedes taganeb reisija pakettreisilepingust ja reisikorraldaja tunnistatakse – pärast pakettreisilepingu nimetatud põhjusel lõppemist, kuid enne kõnealuste summade tegelikku tagasimaksmist reisijale – maksejõuetuks, mistõttu tekib reisijal rahaline kahju ja järelikult kannab ta reisikorraldaja maksejõuetuse korral majanduslikku riski?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2302, mis käsitleb pakettreise ja seotud reisikorraldusteenuseid ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/314/EMÜ, (edaspidi ka „pakettreisidirektiiv“), eelkõige põhjendused 1, 3, 39 ja 40, artikli 17 lõige 1 ja artikli 12 lõige 2;

Nõukogu 13. juuni 1990. aasta direktiiv 90/314/EMÜ reisipakettide, puhkusepakettide ja ekskursioonipakettide kohta, eelkõige artikkel 7.

Viidatud riigisisised õigusnormid

21. novembri 2017. aasta seadus pakettreiside, seotud reisiteenuste ja reisiteenuste müügi kohta (Wet van 21 november 2017 betreffende de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten) (*Belgisches Staatsblatt*, 1.12.2017) (edaspidi „pakettreisiseadus“), eelkõige artikkel 30 ja artikli 54 esimene lause;

29. mai 2018. aasta kuninglik dekreet maksejõuetusvastase kaitse kohta pakettreiside, seotud reisiteenuste ja reisiteenuste müügil (Koninklijk besluit van 29 mei 2018 betreffende de bescherming tegen insolventie bij de verkoop van

pakktreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten) (*Belgisches Staatsblatt*, 11.6.2018) (edaspidi „pakktreisidekreet“), eelkõige artikkel 10, artikli 12 § 1 ja artikli 13 lõige 1.

Asjaolude ja põhikohtuasja lühikokkuvõte

- 1 Hagejad on tarbijad, kustja on kindlustusandja, kellega on reisikorraldaja Exclusive Destinations NV sõlminud maksejõuetuks osutumise riski kindlustamise lepingu.
- 2 Hageja 1 sõlmis 13. novembril 2019 reisivahendaja Selectair Inter-Sun Reizen BVBA kaudu reisikorraldajaga Exclusive Destinations NV pakktreisilepingu koguhinnaga 36 832,00 eurot. Pakktreis pidi toimuma 2020. aasta märtsis.
- 3 COVID-pandeemia tõttu muudeti broneeritud reisi toimumise aega ja reis lükati edasi 2020. aasta novembrisse. Uuel broneeringukinnitusel oli märgitud, et muudetud reisi hind on 46 428,00 eurot ja et algne hind summas 36 832,00 eurot on reisikorraldajale tasutud.
- 4 Reisikorraldaja nõudmisel küsis reisivahendaja 2020. aasta oktoobris hagejatelt, kas nad soovivad reisi COVID-pandeemiaga seotud meetmete tõttu uuesti edasi lükata. Kuna hagejad seda ei soovinud, palus reisivahendaja reisikorraldajal reis tühistada ja reisi eest tasutud summa täies ulatuses tagasi maksta. Reisikorraldaja keeldus sellest.
- 5 Ondernemingsrechtbank Gent (Genti kaubanduskohus) tunnistas 8. detsembri 2020. aasta otsusega reisikorraldaja maksejõuetuks.
- 6 Reisivahendaja maksis 9. detsembril 2020 tagasi 4151,00 eurot, mida ta ei olnud veel reisikorraldajale üle kandnud.
- 7 Kostjale esitati 22. jaanuaril 2021 palve reisi eest tasutud summa tagasi maksta. Kostja keeldus tagasimaksmisest, kuna reisi tühistamine ei tulenenud reisikorraldaja maksejõuetusest, vaid reisi olid tühistanud hagejad.
- 8 Hagejad esitasid 29. aprillil 2021 eelotsusetaotluse esitanud kohtule hagi, millega nad paluvad kohustada kostjat reisi eest tasutud summa tagasi maksma.
- 9 Kostja palub eelotsusetaotluse esitanud kohtul jätta hagejate hagi põhjendamatusse tõttu rahuldamata.

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 10 Hagi põhjendamiseks märgivad hagejad, et kindlustusandja MS Amlin Insurance SE ja reisikorraldaja Exclusive Destinations NV vahel sõlmitud kindlustuslepingust nähtub, et risk, et reisikorraldaja jätab reisi eest tasutud summa tagasi maksmata, on kindlustuslepinguga kaetud. Sellega seoses viitavad hagejad eelkõige kindlustusandja tüüptingimuste artiklile 1.1, milles on

kindlustuslepingu eset kirjeldatud järgmiselt: „*Vastavalt pakettreisiseadusele ja pakettreisidekreedile (artikkel 8) on kindlustuslepingu esemeks kindlustusvõtja maksejõuetuse korral: a) reisijale tagasimaksmisele kuuluvad summad, mis on kindlustusvõtjale tasutud pakettreisilepingu sõlmimise ajal või pärast pakettreisilepingu sõlmimist [...]*“. Hagejate hinnangul tuleb seda sätet tõlgendada nii, et kindlustuskaitse hõlmab kõiki reisikorraldajale tasutud summasid, mille peab reisikorraldaja tagasi maksma.

- 11 Kostja ei nõustu, et hagejate olukord kuulub kõnealuse kindlustuslepingu kohaldamisalasse, sest kindlustuskaitse hõlmab reisihinna tagasimaksmist ainult juhul, kui reis ei saa toimuda reisikorraldaja maksejõuetuse tõttu.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 12 Selleks et teha kindlaks, kas hagejate juhtum on kostja ja reisikorraldaja vahel sõlmitud kindlustuslepinguga kaetud, uurib eelotsusetaotluse esitanud kohus pakettreisidirektiivi sätteid ja maksejõuetusvastast kaitset käsitlevaid riigisiseseid õigusnorme.
- 13 Kõigepealt viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus pakettreisidirektiivi artikli 17 lõikele 1, mille kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et nende territooriumil asutatud reisikorraldajatel on tagatis kõikide reisijate poolt või nimel tehtud maksete tagasimaksmiseks, kui asjaomased teenused jäävad kõnealuse reisikorraldaja maksejõuetuse tõttu osutamata. Peale selle on põhjendustes 39 ja 40 täpsustatud, et säilitades kaalutusõiguse selle suhtes, kuidas tuleks maksejõuetuse korral kaitset korraldada, peaksid liikmesriigid siiski tagama kaitse kättesaadavuse, niipea kui korraldaja likviidsusprobleemide tõttu reisi teenuseid sellel hetkel või tulevikus ei osutata või osutatakse üksnes osaliselt, ja katma reisikorraldaja maksejõuetusest mõjutatud maksmisele kuulunud eeldatava summa.
- 14 Selle põhjal teeb eelotsusetaotluse esitanud kohus järelduse, et pakettreisidirektiivi artikli 17 lõikes 1 sätestatud tagatis on kohustuslik vaid siis, kui asjaomased teenused jäävad osutamata reisikorraldaja maksejõuetuse tõttu. Direktiiv ei näe tagatist ette juhul, kui teenused jäävad osutamata muul põhjusel kui reisikorraldaja maksejõuetus, näiteks artikli 12 lõikes 2 viidatud juhul, mil reisija taganeb pakettreisilepingust, kui sihtkohas või selle vahetus läheduses esinevad vältimatud ja erakorralised asjaolud, mis pakettreisi teenuste osutamist olulisel määral mõjutavad. Sellisel juhul on reisijal õigus nõuda kõikide pakettreisi eest tasutud summade tagasimaksmist.
- 15 Pakettreisiseaduse kohta, millega võeti üle pakettreisidirektiiv, märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus esmalt seda, et artikli 54 esimese lause sõnastus – mille kohaselt on Belgia territooriumil asutatud reisikorraldajatel ja reisivahendajatel tagatis kõikide reisijate poolt või nimel juba tehtud maksete tagasimaksmiseks, kui asjaomased teenused jäävad reisikorraldaja või reisivahendaja maksejõuetuse tõttu osutamata – kattub põhiosas

pakettreisidirektiivi artikli 17 lõike 1 sõnastusega ja viidatud säte ei näe ette ulatuslikumat kaitset kui direktiiv. Seejärel viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus pakettreisiseaduse artiklile 30, mille kohaselt on reisijal õigus pakettreisilepingust taganeda, „kui sihtkohas või selle vahetus läheduses esinevad vältimatud ja erakorralised asjaolud, mis mõjutavad olulisel määral pakettreisi teenuste osutamist või reisijate vedu sihtkohta“. Sellisel juhul on reisijal selle sätte kohaselt ka õigus nõuda kõikide reisikorraldajale tasutud maksete tagasimaksmist. Sõnastus on seega võrreldav pakettreisidirektiivi artikli 12 lõike 2 sõnastusega. Viimaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et pakettreisidekreedi artikli 13 lõige 1 piirab tagasimaksmise „kõikide reisija poolt ettevõtjale reisilepingu alusel tehtud maksetega, kui reisilepingut ei täideta ettevõtja maksejõuetuse tõttu, või kõikide maksetega, mis on tehtud reisiteenuste eest, mida ei osutata ettevõtja maksejõuetuse tõttu“. Seda arvestades jõuab eelotsusetaotluse esitanud kohus järeldusele, et pakettreisiseadusel ja pakettreisidekreedil on osas, mis puudutab maksejõuetuse korral ette nähtud tagatist, samasugune sisu nagu pakettreisidirektiivil.

- 16 Seetõttu leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et praeguse õigusliku olukorra kohaselt ei ole seadusjärgne kaitse maksejõuetuse vastu kohaldatav nende reisijate suhtes, kes on sellises olukorras nagu hagejad, kus neil on pakettreisilepingust vältimatute ja erakorraliste asjaolude tõttu taganemisest tulenevalt õigus nõuda reisi eest tasutud summade tagasimaksmist, kuid tagasimaksmist ei toimu, kuna reisikorraldaja tunnistatakse maksejõuetuks pärast seda, kui reisijad on lepingust taganenud, kuid enne seda, kui reisi eest tasutud summad on neile tagasi makstud. Sellisel juhul ei kujutaks põhikohtuasja asjaolud endast kindlustusjuhtumit, mistõttu oleks hagi põhjendamatu.
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on siiski kahtlusi selle hinnangu õigsuses ja pakettreisidirektiivi artikli 17 lõikega 1 tagatud kaitse ulatuses.
- 18 Arvestades direktiivi üldist eesmärki aidata saavutada kõrgetasemelist tarbijakaitset, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus esmalt vastust küsimusele, kas tegemist on reisikorraldaja täieliku kaitsega maksejõuetuse eest direktiivi põhjenduse 39 tähenduses, mis aitab kaitsta tarbijaid.
- 19 Seoses pakettreisidirektiiviga kehtetuks tunnistatud nõukogu 13. juuni 1990. aasta direktiiviga 90/314/EMÜ reisipakettide, puhkusepakettide ja ekskursioonipakettide kohta on Euroopa Kohus märkinud, et maksejõuetusvastase kaitse eesmärk on kaitsta tarbijat reisikorraldaja maksejõuetusega seotud majanduslike riskide eest, mis tulenevad sellest, et reisija tasub reisi hinna enne pakettreisilepingu täitmist. Kaitse tulemusena peab reisijal olema reisikorraldaja maksejõuetuse korral õigus nõuda juba tasutud summade tagasimaksmist (vt 8. oktoobri 1996. aasta kohtuotsus Dillenkofer, C-190/94, EU:C:1996:375, punkt 42; 14. mai 1998. aasta kohtuotsus Verein für Konsumenteninformation, C-364/96, EU:C:1998:26, punkt 18; 16. veebruari 2012. aasta kohtuotsus Blödel-Pawlik, C-134/11, EU:C:2012:98, punkt 19; 1. detsembri 1998. aasta kohtuotsus Rechberger jt, C-140/97, EU:C:1999:306, punkt 74, ning 10. juuli 2019. aasta

kohtuotsus HQ jt, C-163/18, EU:C:2019:585, punkt 41). Peale selle on Euroopa Kohus direktiivi 90/314/EMÜ artikli 7 kohta märkinud, et „tasutud summade tagasimaksmise garantii“ puudutab juhtumeid, mil reisikorraldaja tunnistatakse maksejõuetuks pärast pakettreisilepingu sõlmimist ja enne lepingu täitmise alustamist (vt 14. mai 1998. aasta kohtuotsus Verein für Konsumenteninformation, C-364/96, EU:C:1998:226, punkt 19).

- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas asjaolu, et hagejate olukorras olev reisija ei ole maksejõuetuse korral kaitstud, aitab edendada tarbijate huve ja saavutada kõrgetasemelist tarbijakaitset.
- 21 Peale selle soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus vastust küsimusele, kas praegu kehtiv kord võib viia erineva kohtlemiseni.
- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et reisijal, kelle reis ei saa toimuda, kuna reisikorraldaja muutub enne reisi toimumist maksejõuetuks, tekib põhimõtteliselt rahaline kahju, kuna ta kaotab reisi eest makstud summa, kuid ka reisijal, kellel on lepingust vältimatute ja erakorraliste asjaolude tõttu taganemisest tulenevalt õigus saada reisi eest makstud summa täies ulatuses tagasi, tekib rahaline kahju, kui reisikorraldaja muutub maksejõuetuks pärast seda, kui reisija on pakettreisilepingust taganenud, kuid enne seda, kui reisi eest makstud summa on reisijale tagasi makstud.
- 23 Olgugi et mõlema kategooria reisijatel on ühesugune risk, näeb pakettreisidirektiiv kaitse reisikorraldaja maksejõuetuse vastu ette vaid esimese kategooria reisijatele.
- 24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas tegemist on põhjendatud erineva kohtlemisega. Sellega seoses juhib ta tähelepanu sellele, et kõnealuse kahe kategooria reisijate olukorras esineb teatud erinevusi, kuid ka kattuvusi. Reisikorraldaja maksejõuetus muudab pakettreisilepingu täitmise lõplikult võimatuks, kuid vältimatud ja erakorralised asjaolud on üldjuhul ajutist laadi. Lisaks sellele on pakettreisilepingu täitmata jätmine maksejõuetuse tõttu olukord, millega on reisija soovimatult silmitsi ja mida ta ei saa kuidagi mõjutada. Vastupidi on asi juhul, kui reisija ise otsustab vältimatute ja erakorraliste asjaolude tõttu pakettreisilepingust taganeda. See otsus on reisija jaoks aga samamoodi nagu maksejõuetus soovimatu ja vältimatu olukorra tagajärg. Lõpuks on esimese kategooria reisijate puhul tegemist veel kehtiva pakettreisilepinguga, samal ajal kui teise kategooria reisijate puhul lõpetatakse pakettreisileping enne reisikorraldaja maksejõuetust. Seetõttu ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtule selge, kas erinev kohtlemine on sellega põhjendatud või mitte.